

MEMÒRIA HISTÒRICA / EXHUMACIONS

Els últims desapareguts de la Guerra Civil al Montsià

Amposta Dani Sainz de Aja

Al cementiri de la Galera hi ha unes petites creus metàl·liques, alineades, anònimes i amb l'únic ornament d'unes flors blanques. Les creus s'aixequen damunt d'una fossa comuna de la guerra civil. Sota terra hi reposen les restes de nou soldats del bàndol franquista. Eren tropes del terç de requetés de Lácara (Navarra) que van combatre a la batalla de l'Ebre. Es creu que haurien mort durant els primers xocs entorn de la torre de la Carrova i de Font de Quinto, quan l'Exèrcit Roig va llançar un atac sorpresa per distraure les tropes de Franco del gruix de la seua ofensiva riu amunt. Una operació coneguda per l'aniquilació total de la XIV Brigada Internacional *La Marseillaise*.

L'historiador Jordi Ramos ha documentat aquesta fossa i unes altres dues més a la comarca del Montsià. La primera és al barranc de Lledó, a Santa Bàrbara. Allí s'hi haurien llançat els cadàvers d'alguns represaliats de dretes i, després, de brigadistes afusellats. Les restes s'haurien perdut a causa del corrent de l'aigua i els sediments al llarg de dècades. El segon punt es troba en una finca als peus del Montsià, a Amposta. Segons la tradició oral allí s'hi havia trobat uns ossos, no gaire lluny d'on hi havia situada una posició de metralladora.

La Direcció General de Memòria Democràtica de la Generalitat de Catalunya va encarregar a Jordi Ramos este estudi, que ha permès su-

Fossa comuna amb restes de soldats del bàndol franquista al cementiri de la Galera.

mar tres noves fosses a les quatre ja localitzades al Montsià. Esta xifra, però, es queda petita davant la gran quantitat de fosses que s'han trobat a les comarques més afectades per la batalla de l'Ebre. "El 2008 es va elaborar un primer mapa de fosses en el qual es va marcar els espais de la batalla de l'Ebre com una àrea d'alta concentració de fosses, però llavors no vam filar prim. Això es va esmenar el 2017 amb l'estudi del Dr. Josep Sánchez Cervelló i la URV", explicava Juli Cuéllar, historiador tècnic de la Direcció General de Memòria Democràtica el passat divendres a

Amposta, durant la presentació de l'estudi al Museu de les Terres de l'Ebre.

Tot i que la comarca no és un escenari militar de primer ordre, s'hi han pogut certificar 7 fosses

"Quedava pendent documentar amb major precisió les fosses del Montsià", apunta Cuéllar, i afegix que, tot i que el Montsià "no és un

escenari militar de primer ordre com la Ribera d'Ebre o la Terra Alta, amb este estudi s'ha pogut certificar l'existència d'estes set fosses i en alguns casos documentar qui hi podria estar enterrat".

El recompte final de fosses a tot Catalunya s'eleva a 525, de les quals el govern català n'ha exhumat 56 (31 dins del Pla de Fosses l'any 2017). Estes actuacions dirigides pel Departament de Justícia han permès recuperar 545 individus, però d'estos només se n'han pogut identificar 15 gràcies a l'encreuament de perfils d'ADN que

cedixen els familiars de persones desaparegudes.

"D'ençà que la Generalitat hi actua s'han fet 13 intervencions en fosses comunes de les Terres de l'Ebre i malauradament no hem pogut identificar encara cap persona", apunta Cuéllar. Ni tan sols d'entre els 99 cossos recuperats a la fossa de Miravet el 2018. "És important que tothom que tinga un familiar desaparegut s'inscriba al cens, perquè és la manera que podem fer una recerca sobre la persona i després poder fer l'encreuament de dades genètiques", demana. ■